

Baltijas Semifopis.

Māfsā: var gadu 2 r., p. vusg. 1 r. 10 l., p. 3 mehn. 60 l., ar peh
fubītīchānu var pastū 2 r. 60 l., 1 r. 40 l., 90 l.; Jelgavā ar peh
nešīchānu 2 r. 30 l. var gadu. — *Vestefanās* weetas;
Jelgavā: peh redakcijas, *Vilas* l. gr. bōdē, *Klein* l. prečkubis;
Rībā: *Kaptein* l. gr. bōdē, *Iels* Rībā; *Windmāna*
l. bōdē; *Peterb* prečkubis; *Kalkuclā* Nr. 4, G. *Windmāna*
l. bōdē; *Peterb* prečkubis; *Kalkuclā* Nr. 18 senā brabki *Bush*,
tagad *Wirs* l. gr. bōdē, *Kalkuclā*; un *Lukau* l. grabin. bōdē peh *Schab-*
wahreem Nr. 59; *Bauska*: peh aptekera *Görke* l.; *Auldīgā*: *Besi-*

borna mābiu grabin. bōdē un peh teofasīt. *Scheyen* l.; *Talsībā*:
peh *Simsen* l.; *Dobele*: peh *lopmane* *Dāvidovs* l.; *Beķībā*:
Wendēn peh *Plāms* l.; *Valmiera*: *Tren* l. gr. *grāmatu* bōdē;
Valdā: *Rūbols* l. gr. bōdē; *Rūbījēnē*: *Altīzna* l. gr. bōdē; *Vec-*
paja: *Latv*, grabin. bōdē; *Vītenē*: peh *plieštas* *meīa* l. *Schūg*
Wējaužē peh *inspēktora* *Bogel*. *Sludinajumus*, k. lap. par rin-
dānu, var nedot *vijsā* *čīniš* weetas. *Redakcijas* adrese: „Balt.
Semifopja redakcijai Jelgavā“ (Rātu cēlā, Nr. 2.)

Nº 23.

Jelgavā, Peektdeena, 11. junijā.

1876.

Nahditājs: *Laufaimneeziba*: Dahrīa kalenders prečkch jūnija mehnēšcha. — Trihs jautojumi. — *Scens* un *feena* laikā. — *Wīsvahriga* data: *Gaiso*. — *Kalpo* wārīds muhsu kursemē ebrgelnīceem. — *Skolas* nodata: Var lat-
wīksu pareisrakstību jeb vitgrāfīju. (*Beigums*). — *Sinas*: Is eekshsemē un
ahremēm. — *Biteneeka* darbi jūnīja. — *Atbilde*. — *Sludinajumi*.

Laufaimneeziba.

Dahrīa kalenders prečkch jūnija mehnēšcha.

Auglu-koku dahrīa. Wīsi schi pašasara potejumi koku-
skolā ar usmānību apluhkojamī un tāhdeem fātes atrāšamas,
kas jau spebzīgu augšchanu rahda. Kad nu kāram koku mih-
lotojam un kopejam labak kōshs, taisni audsets kōzīsch pa-
tīkams, ne kā kahds lihks jeb gumbains, tad to eewehro-
damī tagad lai pīmu augumu tuhdāl peh meetīna pīseenam
un to pehz wajadības leezam, kamehr tas wehl jauns nn
wīsadi ložītees laujahs. — Leekas atwasas atgrāsit, dascha-
dus koku eenaidneekus iñihzinat, niknas sahles peh koku sak-
nehm ne-eeredīt, kāram kōzīnam wajadīigu weetu un fāti
nowehlet un w. z., ir darbi, kas sapratīgam koku audseta-
jam tagad peh kōkeem ja-eewehro. — Pee pastahwīgi fausa
gaisa rūdenī jeb pašasara stāhdīti kōli un koku sehku seh-
jumi labi apleijami un lai mitrumās peh saknehm ilgaki usture-
tos, tad derehs ihpaschi weegla smiltē-semē, jeb us fausahm
weetahm, kur leeshana dauds puhlina dara, ap koku saknehm
fuhnaš, spaļus jeb lapas zc. aplikt un tos wehl ar alkneem
apflosīt, zaur ko mitrumās saknehm netruhks, un daschadas
niknas sahles gar koku saknehm iñihiks. — *Reznaikem* kōkeem,
kuri jau bei meeta war stāhwet, meetus pa wīsam ja-atnem,
jeb ari us to zeeti jaluhko, kā saite jeb meets jaur bērsešcha-
nos koku ne-eewaino.

Kad aismetuschees koku-augli reeksta leelumā, tad kōki pa-
stipri jašapurina, lai wīsi nederigi no tāhrīpeem zc. eewainotee
augli nokriht; schēe tad tuhdāl skaidri salasāmi uu to tur
eekshā buhdamu tāhrīpu deht iñihzinami. — It ihpaschi
schīni mehnēši tee dauds un daschadi tāhrīpi iñkuhnojāhs un us
auglu-kōkeem gan lapas satihdamī jeb no-ehsdāmi, gan seedus
un pumpurus nomaitadāmi parahdāhs, kuras zīk waredāmi
lai ne-apnihkstam postit. — Pee schi darba mums ihpaschi
swirbuli un ziti wīsi masee putnīni un ari melnais strāds
tschallu valihdību rahdīhs, ja koku dobūmōs, jeb prečkch teem
eeksh kōkeem liktōs ligdu stropīns wineem mahjokli tuwumā
nowehlesim. — Tā kā pehz seepju isbruhkeshanas tautas stāh-
woklis tov eewehrots, tapat ari no strādu un zitu mašo put-
nīni skaitla waram kāhda apgabala lauku, plānu un dahrīu
swehtību skaidri manit, ja tikai jaur ziti kāhdu eemeslu laba
isdoschanahs neteek aiskaweta. Lai nu gan melnais strāds
daschreis peh kīscheem apgrehkojāhs, tad tomehr winu nedrih-
stam ne kāhda wijsē peh dahrīu un lauku eenaidneekem peh-
skaitit, kā slāmenais Oberdieck to darijis. No agra rihta,
kad pehrlotā rasīnā daschadi kustoni un gleemeschi pehz augeem

kāhrigi lokahs, lihds pat wehslam wakaram un pehdeja faules-
stara sposchuma strādi mums ar apbrihnojamu mundribu
kalpo, gan arajam lihds ar wahrnahm wagā pakāt staigadāmi,
augeem skāhdīgus kustonu uslašādamī, gan gaisā skrehjoschus
kōku bambalus kerdāmi. — Masuš valas brihschus tas prečkch
fawa apgehrba — spalwinas kārtīgi isdalit — un ar mi-
lestibas īngēhm feewinai fawas karstas juhīmas isteikt, pa-
wada; bet tik lihds kā peeklabjums to fauz par feewu un
behrneem gāhdat, tad tas ar drošhu wihra prāhtu peh gruh-
taka kerahs. — Kākēs, wahrnas, kōkwahrnas un schagatas ta-
gad no auglu-koku dahrīseem aistrenzamas. — Lagstigala kāki
manidama beids salbu dseesminu un schehli waideedama bailigi
no weena kōka sara us otru lehka. Wīsi ziti masee dseedataji
tapat dara, kad minetee eenaidneekli winu ligsdinus apgluhn,
ir us paša māses pelnītāja kāchoka uskrīti nelaunahs. —
Zīk simteem tāhrīus un daschadūs kūkainus putni fāweem ma-
siueem peenes un pašchi vātchre, to lai kātrs fawā dahrīnā
pats eewehro, tad tas pateeši ar leelaku mihestibū masos put-
nīnas taupihs, wineem ehrschku zc. kruhmus prečkch ligdu
weetas nowehlehs un ir pat zeetā seemas laikā swirbuli, maso
fūliti zc. no klehtes durwim, no fawa pajumta isalkuschu ne-
aistrenks. Tā pat ari weli eenihdēta puhje, fīspahrne, eīs,
kurmīs, wīsi koku dahrīs dāvraht eeraugami; — wīsi schēe
fawu labako baribu atrod eeksh auglu kōkeem skāhdīgeem tau-
rineem, tāhrīpeem, velehm, gleemescheem un daschadeem kusto-
neem. — Leelaki kīschu fagli ir peleke strādi [Drossel], wah-
lodses un kīschfinkli. It ihpaschi beidsamais ihsts neleetis un
beskauna, kas ne var kāhdu baidekli nelaunedamees fawu posta
darbu pašrahdā, tām labakām kīschu ogahm kauliku iñem-
dams; ogu peh semes nomet. Pakahrits wanags gan daschū
eenaidneekli no ogahm aīdsen, tomehr schos trihs beidsamos
tikai ar schauschanu aistrenks.

Saknu dahrīa. Wīsas fehtas jeb stāhdīas skākas fāknes
fausā laikā wakārs leijamas un seme tām pa starpahm us-
kāpajama. Prečkch febakas bruhkeshanas war wehl schi mehn-
ēšcha saknumā feht rutkus, redīses, falatus, firius un masahs
schabelupas. Ja wehl kas no saknehm nestāhdīts, tad ta-
gad peh tāhs jāsteidzāhs. Rawejot lai ne-aismirstam pa beesi
fadīhguschos stāhdinus israusīt, tā kā kāram fawa wajadīiga
ruhme atleek, un raweschanu tik ilgi ne-aiskawet, lihds nik-
nas sahles fehjamu pa wīsam apmahz, zaur ko few wairak
darbu uskraujam un auglu isdoschanos aiskawejam. Kāhvostī
ari tagad rawejami un apfītami. — Us Zahneem ar spārgelu
greeschānu ja-apstahjāhs. — Gurķa-dobes un kībjus lai ar-
weenu brokasta laikā ar dihku uhdēni leijam un winu wihtes
pehz kārtītās isdālam. Tāfīschus seedus islausīt, semi arweenu
irdēnu un skaidru usturet, winu isdoschanai loti derīgs. —
Sirneem schagari un pupahm kārtītās pedurāmi. — Ja skī-
poleem kāhdi seedu kāhti rahdāhs, tee tad nosauschāmi.
Zeetā semē derehs teem semi apkārt gar saknehm usmīhīstī-
nat, fausā laikā apleit un kād skāpoli leelaki aug, semi op-
kārt atlast, lai augteem ruhme plehstes. Pee Holantes

fishpoleem̄ tas̄ gan̄ naw̄ waijadfiḡs̄, bet̄ peē teem̄, kurū
auḡli weenā̄ koyā̄ [ts̄χupā̄] auḡ un̄ kas̄ fatram̄ deesgan̄ pa-
fishstamī. —

Pee pastahwiga faufa gaifa derehs ari semenu dobes labi
apleet, jaur ko auglu aissnemfchanahs wairosees. Ari war do-
bes pa stahdu starpahm ar fuhnahm jeb sahgu skaidahm ap-
flaht, lai ogas augdamas us semi negul un leetus laitka ar
semi ne-aplihp. — Ir schihm niknas sahles ja-israwe, wihtes
arweenu janograisa un pehz eespehfschanas labu apkopfchanu
janowehle, tad ari buhs par smetigahm ogahm ko pree-
zatees. —

Buku dahrſā tagad ari gandrihs tee paschi darbi ja-eewehro, kas fatnu dahrſā teikti, fā: leet, rawet, semi uskapat, kur wajadſigs meetinus peedurt un garaki augoschus ſtahdinus pee teem pefeeft, un tad if ihpaschi pehz roſchu-ſeedu eenaidneekem arweenu luſkot. Schee tagad ir wiſwairak balti ſali, ſpal-waini tahrpiui, kas uſ lapahm, it ihpaschi uſ ſaru galeem parahdahs, kurus tikai ar nolafſchanu jeb ſafpeefchanu droſchi iſnihzinam. Otrs maſſ, bruhnſ tahrpinſch (kode) atronahs wairak jauno ſaru widū, kueds tas arweenu dſitaki ehdahs, lihds redsam ſara galu noſchuhtot. — Tikai uſmaniga tahrpa iſpoſtiſchanā ſpebj roſchu eenaidneekus pehdigi iſnihzinat un zauro koſchus ſeedus glahbt. —

Ja wehl kahdas no sehtahm seemzeeschu pukehr nebuhtu
stahditas, tad tahdas tagad patihkamā weetā jastahda un pee
sausa qaisa pirmās deenās ruhpigi ja-apkopj. —

Wifas logu pukes war schi mehneshcha eefahkumā dahrśā
isnest, kur taħs liħds pat Augusta m. beigahm war valikt.
Pirmas triħs deenās stahdi d'sitakā ehnā eelekami, liħds tee
pee gaifa peeraduschi un ir veħza k teem dahrśā taħda weeta
derigaka, kur tee no pušdeenās faules sargati. Saprota ms
gan, kà latrā wakarā fausee puku podi aplejami, bet ja pee
fausa gaifa ari winu lavalas wakarðs ar spriżi pahrlaistiġi, tad
tee weħl jo preezigaki laukā augs. — Podu-rosehm, tilik liħds
kà taħs noseudejusħas, sari uš puši ja-apgraisa, zaur ko taħs
aqgħiha speħlojħas un uš ruđeni atkal kofshi seudehs. —

S. R.—13.

Trihs jantajumi

mumis peenahkuschi, us kureem sché atbildam, lai gan, ka leekahs, druzin
ya wehlu.

I. jautajums: Prečekš 2 gadeem es uſplehſu jaunu lauku, uſ kura puſe ir ſauſa ſmilts, otra puſe dumbraina kuhdra. Vehž labas mehſloſchanas es no ſchi lauka jau rudsus un kar- tupelus eſmu raschojis un nu gribetu ſinat, waj man ſhogad eekriſtu wiſu ſcho lauku ar meescheem un ahboliu ar ſahku ſehklabm apſeht un kahdas ſehklas buhtu jo labakas?

Atbilde. Kad weetu un zitas buhschanas slaidri nepahrishst, tad us schahdu jautajeenu til wišparigi war atbilde, tapehz ka apalshfeme, ka ari ta weeta, kurlauks atrodahs, preeksh stahdu augshchanas no leela swara.

Juhſu lauks, no kura weena puſe ir ſauſa ſmiltſ, otra puſe tur preti dumbraina kuhdra, newar ne uſ kahdu wihiſi itin lihdsigu raschu iſdot, wiſmasali no meescheem, kas preeſch ſawas weikimes wezu, weſelu ſemi, ar wezu ſpehlu pagehr. Ja Juhs muhſu padomu peenemat, tad fehjat uſ ſcho lauku ausas, un ahbolina sahli pa ſtarpahm. Aulas Jums tad wairak eeneſihs, ne kā meechi, un kād ſchinī ſemē ahbolinsch wehl ne kād naw tizis fehts, tad ir virmo reiſ itin laba rascha ſagaidama.

Bet kād schi seme preefsch farkanà ahbolina tatschunaw ta ihstenà, tad issehjat us weenās puhra-wee-

tas 8 mahrz. farkana abbolina, 3 mahrz. bastarda-
abbolina un '7 lihds 8 mahrz. timotejas; tomehr
tai sinā, ka Juhs scho lauku wehl wairak gadus
par ganibu gribat leetat.

Timoteja aug gandrihs katra semē; ja gribat wehl kahdas zitas sahles tē klahd peegahdat, tad waretu pirkf fiorin-sahli (Fioringras) un strausa-sahli (Strausgras), kuras abas tik lab preefsch smilshu-emes, kā ari preefsch purwu-emes der. Raisahle kā ari kamola-sahle neder tahdai semei.

II. jautajums: Vai ari pasākam eespehjams, no rāsāhles un kāmoļu-sahles sefklas eeguht un ja tā buhtu, vai tad īchihs sahles ihypaschi jeb ar abbolinu lopā ja-issehj?

Atbilde. Kas tahs daschadas sahlu-sehklas pats grib audsinat, tam wajaga katru sorti par fewi isseht, tapehz ka wiuu eenahlfchanas-laiks naw gluschi weenads un tadehk dauds sehklu eet bojā, kad wairak sortes top kopā audsinatas. Raisahle eenahlahs diwi nedelas agraki, ne kā timotejas-sahle, un schi sahle eenahlahs atkal diwi nedelas agraki, ne kā lamola-sale. Kad schihs trihs jaukas sahles top kopā audsinatas, tad sehkla no raisahles nokriht, eekain wehl lamola-sahle ir gatawa. Ja pascham labu, skaidru sahlu-sehklu tik weegli isdotos isaudsinat, tad tahs ari nebuhtu tik dahrgas. Tomehr ustizigam darbam aisseenu jowi augli; un tapehz katram semkopim dodam to padomu, katru gadu meenu masu gabalu laukā ar Anglu raisahli par fewi un ar lamola-sahli atkal par fewi apseht, un proti schihs sehklas tublit rudeni, Augusta mehnēsi, lihds ar rudsu-sehklu us rudsu-lauku isseht. Schihs sahles seemā ne-issalst.

III. jautajums: Kad ir derīgāki vļawas apļudināt, pamatī vienībā?

Atbilde. Ja plawas tà stahw, ka tahs ar tekofchu uhdeni war apphudinaht (apuhdenot), tad to leelako raschü panahk, kad tas paſchà pawasaras fahkumâ, jau Merži waj Aprili noteek; Schis pawasaras=uhdens wiſhwairak peewed mehſlodamas fastahwes=dalas. Ja uhdens deesgan pee rokas, tà ka pehz feena-plaujas wehl reis war plamu apuhdenot, tad war rudenî par otru reisi pee labas plaujas kluht. Us ihstahm apuhdenofchanas=plawahm jafauj uhdennam pawasari lehni tezet, kamehr sahle ap=ehnojahs un tad mitra deesgan isturahs.

Zitadi ir ar wezeem dihkeem: te top uhdens jau
rudeni uslaists, un pawasari tam tik ilgi jastahw
kamehr stipras nakt-salnas wairs naw sagaidamas.

Seens un seena-laiks.

Pee feena baribas-wehrtibas peepalihs ne tik ween tahs
semes un plawas ihpaschiba, kur tas audsis, bet ari loti supri
tas, usfahdu wihsi tas top sagatawots. Saufa laika ir weegli,
feenu plaut, lai gan tad ari dauds no baribas-wehrtibas pasuhd;
bet pee nepastahwiga laika baribu no posta-eeshanas glahbt,
tas ir pee tahdas apstrahdajuma-wihses, ka ta wiswairakas
faimneezibas mehds buht, loti gruhti, ja — pat ne-eespehjams.
Katis laukfaimneeks jau buhs veedishwojis, ka winam slavja
wasara dauds baribas, ja ari ne wisai postijusehs, tad tatschu
leelu datu no baribas-spehka pasaudejuse, — pee wiseem wina
darbeem un publineem.

Lai tahdeem saudejumeem taptu issihdssets, lai baribai waretu pilnu spehku us weeglu wihsi usturet, par to teek tagad daschadas

apstrahdajuma-wihses eewehletus un ari leetatas. Jeram, ka latram laukfaimneekam tas buhs va praham, ka mehs teem pahr schahm apstrahdajuma-wihsehm tagad ihfi preeksch feena-laika laut ko tuwaku pasneedsam. Pee wezahs apstrahdajuma-wihses, pee baribas schahweschanas, grib to panahkt, ka tam tik dauds ween fulas top atnemits, ka ta bes bojä-eeschanas war tapt usglabata.

Zaur uhdene isgaroschanu ne-eet seenam it ne kas sudumä; sudums eestahjabs tilai zaur lapu un seedu nobirschana preeksch laika. Tapehz ir dauds labaki, feenu vat pee labaka laika tilai trihs zetortdas laut iisschuh un tad to eewest; seens ta eewest, gan us kuhls-augshas fakarst, to mehr turahs loti labi, sinams, ja tas wehl naw ne kahdu leetu dabujis uslighstam. Ap-luhjis seens top drihs ween pelejoschus un puteklains us behnina.

Ja feena-plauja eekricht jaukä laikä, tad war valikt pee wezahs, aprastahs schahweschanas-wihses un tad til jaluhkojabs us to, ka zaur ruhpigu apstrahdajumu seenam top aistaupits ta pat lapas un seedi, ka ari salä krahfa un jaukä smarscha.

Bet ja nepastahwigs laiks eestahjabs, ta ka leetus un faules-spikhums alasch mainahs, un ja ari preeksch nahloschahm deenahm naw labaks laiks gaidams, tad war lehti notift, ka seens eet bojä. Tahdä gadijumä ihfi un ahtri ja-apdomajahs un jataifa labaki waj nu fald-waj skahbseens.

Par skahbseenu nofauz tahdu baribu, kas pussausä buhfschanä, goranä lauds top sawess un ar semi aplahts. Schi bariba dabu pehzak faldu garshu, medium lihdsigü smarschu un turahs wairak faus, ne ka mitris.

Par skahbseenu fauz tur preti tahdu baribu, kura gluschi salä buhfschanä ar semi top aplikta, wehlaki top mitra un skahbigu garshu un smarschu peenem, gluschi ka skahbee kahposti.

Abaä isgatawoschanas-wihses ir ka labas israhdijschahs, ta pat faldseens, ka ari skahbseens peeturahs semes-kopä wairak gadus labi, un abi top no lopeem ar leelu fahrumu ehstas.

Lai nu weenu dolu no baribas, lai tas buhtu ahbolinsch waj sahle, us tahdu wihsi waretu usglabat, tad ir us wisu wihsi wajadfigs, ka jau preeksch feena-plaujas kahdu weetu lopu-kuhls tuwumä ismeklè un semes-lauds fagatamo, lai wajadfigä gadijumä tuhlit ar baribas saweschanu waretu eefahkt.

Preeksch tahda noluhka ir kahda weeta apfihmejama, kahdas 6 pehdas plata un 6 afis gara; schi tad ir seme 2 lihds 3 pehdas dñili ja-isrok un us abahm pusehm ja-ismet; dibenam un fahnus-seenahm wajag gludeni buht noschkiplleteem.

Ar tahdu ruhmi jau peeteek preeksch 60 lihds 70 birk. pussausa feena, jeb preeksch 100 birk. salas baribas.

Tik lihds nu pa feena-laiku leetains laiks eestahjabs, un debeefs paleek apmahzees, tad bariba jasawed lauds kopä; te newajag baikotees, par to ne ko neskahde, ka bariba ari flapja ir; tilai us to ir zeeshi jarauga, ka seens jeb sahle it weenmehrige top isdaliti, lai negaditos tukshas weetas; wislabaki ir, kad lauds aissween pa preeksch weena kahrt, weenas pehdas stiprumä, top fastrahdata un zeeti samihdita.

Us tahdu wihsi jaleek lauds pa masam ween 8 lihds 9 pehdas it taisni salikt, un abas pusés arween weenmehrige labi nograhbt; pret augshu ir lauds drusku ja-eewelk un heidsot jayadar apala. Ja lauds ir gatava, tad ta ja-atstahj kahdas 2 deenas meerigi stahwot, lai ta zaur sawu paschu smagumu faspeeschahs (atgulstahs). Lihds tam laikam to newajag aplaht, pat tad ne, kad lihst.

Wisehlaiki treschä deenä, jeb ari jau agräki, ir wisa lauds ar semi labi apmetama; mahlu-semä 2 pehdas, smilshu semä 3 pehdas stiprumä, lai ne kahds gaisi wairs nedabutu eespeesteess. Baribu preeksch apmeschanas ar semi wehl ar salmeem aplikt naw wajadfigs; bet pehz apmeschanas wajag wisu plausumus un atwehras, kas semes-apsegä rodahs, ik deenas reis kopä faspeest, faklapet, kamehr lauds pa wisam atgulejusehs, kas 2 lihds 3 nedelas welskahs. Pehz scha laika naw wairs ne kas wairak darams; schi baribu war pehz 3 mehnescchein lopeem preekschä dot. Sahls peelikums pee fagatawoschanas naw wajadfigs.

Skaidru skahbseena sagatawoschanas-apraksts atrodahs „Balt. Semk.“ Nr. 22. un 23. no pagahjuscha gada.

Wisa schi sagatawoschana naw ne mas tik gruhta, un wehl reis schi preekschmejam, ka bariba pee saweschanas war buht flapja; tilai newajag var wehlu apdomatees ar fagatawoschanu eesahkt. Kas pee flikta laika sawam seenam leek wišvirms pa pusei samaitatees, un tad tik wehl semes-lauds grib eegahdat, tas mairs newar ne us kahdu labu baribu gadiit. Bet kas par peem. sawu ahboliku, ko tas pee laba laika jau va pusei, jeb ari tilai pa weenai treschdala fusu dabujis preeksch eestahdamos leetus-laika pehz usdotas wihses sawed kopä un apaksch laba semes-apsegä usglabä, war ar leelako droshibü us to zeret, loti labu baribu sawahkt, kas wisu sawu baribas-pehku paturejuze. Zautri eesahkts ir te tad ne wis pa pusei, bet wifai tsdarits.

Skahbseena sagatawoschana wairak der preeksch rudena; wasara tak alasch zeret, sawu baribu faus, eewahkt; bet ja tas negrib isdotees, — ja jabaidahs, ka baribu pasaudehäs, nu tad joleetä jaunä apstrahdajuma-wihse un jataisa faldseens, bet preeksch feena plaujas jau wiss preeksch tam ir ja-apgahdä.

Laukfaimneekam tak wajag kahdu lihdselli leetat, kas der, winu no skahdehm aissargat; winam tapehz ari ja-ismehginä tas nu pat eewehleis lihdsellis, kad nelabs gaisi seena-laika wina baribu draude isposit.

Wispahriga dala.

Gaisi.

(No A. Spunde.)

Seme, us kuras mehs dñihwojam, ir no gaisa-rinka apnemta, tanä it ka eetihka. Schi rinka beesums ir, zil mums sinams, 8 lihds 9 juhds, t. i. gaisi sueds 8—9 juhds no semes nost. Schis gaisa-rinkis speesch tik lab us fausas semes ka ari us uhdens ar tahdu smagumu, ka tas us weena kquaret-zola 15 mahrzinahm lihdsinajahs. Uskahpam mehs augstös kalnös, tad schi speeschana paleek weenumehr weeglaka, ka to daschä redsoschahs parahdischanahs apleezina; nokahpam mehs turpreti dñilas kalnu-raktuwës, tad paleek skaidri manot weenumehr stipraka.

Gaisi mehs weenumehr ee-elpojam. Tas ir tadehk preeksch dñihwibas gauschi eewehrojama leeta un bes ta newar dñihwiba ne weenu azumirkli pastahmet. Tas tek bes miteschanas weenumehr ap semi un pehz ta mehra, kahda schi tezeschana noteek, fauzam mehs to par wehjau, wehju jeb wehtru.

Gaisi ir preeksch mums tik eerasta un aprasta leeta, ka mums tik retis prahä nahk jautat, kas tas ir? Wezas tautas, kuru sinaschanas var dabu wehl bija stuhki tihtas, atsina jau it labi gaisa wehrtibü un peeskitija to pee tschetreem elemen-tem jeb gruntsweelahm — uguns, uhdens, gaisi un seme.

Bet lai gan gaisi tik tihs un bes kahdas peemaisschanas buht isleekas, naw tas ne buht elements jeb kahda weenkahrschahleeta. Tas pastahw is daschadahm dahlm, kuras preeksch stahdu un kustonu dñihwes ir it wajadfigas un eewehrojamas, un tadehk ka semkopeem it ihpaschi ar stahdu un kustonu dñihwi jadarojas un turflaht kahrt zilveka pastahweschanas ar gaisi zeeshä fakarä stahw, tad zeru, ka Balt. Semk. zeenijami laftaji nelaunooses, kad teem schi par gaisi un tahn weelahm, is kurahm tas pastahw, ihsumä ko pastahstu. Gaisi pastahw wismasak is tschetreem weelahm. Divas no schahm. skahbeeklis un skahbeklis, istaisa wina leelako dolu, abas otras weelas, oglu-skahbums un uhdens-twaiki, ir tik maja mehra tanä atrodami.

Skahbellis ir gaisa dala jeb gahsus, bes fewischkas perwes, bes smakas un bes garschas. Sweze deg tanī dauds gaischaki un sposchaki, bet ta isdeg ari dauds abtraki kā zitā gaisā. Tāpat elpo kustoni un zilwelī tanī dauds swabadaki un ar leelaku preeku, bet teem eesahk asins ari dauds ahtraki pa dīshflahm skreet, tee sahk trihset uu drebet, it ka kad teem drudsis buhtu un tee dabu beidsot ahtru nahwi. Tihā skahbellis pa-eetu dīshwiba dauds ahtraki un weeglaki un isnihktu kā kahda sveze wehjā pliwinadamahs.

Skahbelli war us daschadu wihsī no zita gaisa atschkirt. Wisweeglaki tas ir isdarams, kad nem florflahbu (chloroarous) kali, sajauz to ar smiltim jeb glahses pulveri un scho misru tad kahdā pudelē jeb zitā traufā eebehrtu pahr degoschu spirkus lampu tura. Tīlīhds kalis kust sahk, atswabinajahs skahbellis un peevilda wisu trauku. Bet tas naw ne redsams ne ari ar kahdu zitu prahku fajuhtams. Ka skahbellis tomehr schinī traufā atrodas, to war wislabali zaur to ispyrowet, kad tanī kahdu, galā wehl drusku swehloschu skalinu, jeb farlan-karstu ogli kahdas drahes galā veestiprinatu eebahsch. Schahs leetas ar brihnischku spohschumu sadegs un peerahdihs, ka traufā skahbellis bijis. Pat farkana nodedsinata tehrauda drahke jeb adata sadeg tanī ar gaischu sposchu leesmu, kā koka skaidina.

Slahpeklis ir ari tahds vats gaisa jeb gahsus, kā skahbellis, bes pehrwes, bes smakas un bes garschas; tomehr tanī nodedseest katra degoscha sweze tuhlin un kustoni newar tanī elpot. Scho gahsu war it weegli dabut, kad kahda lehsna traufā drusku uhdens eelej, tad kaufinā kas us uhdens peld, gabalini fossora eelek, scho fosforu tad aisdedsina un pahr to kahdu (glahees) trauku tā noleek, kā wina malas wiszaur ubdenī eeslihkfst. Tīlīhds ka fofores pilnigi isdedsis un traufs atdīsis. wajaga ta apaksch uhdens aissegt un tad wehl nonemt. Kad nu schinī traufā kahdu degoschu skalinu jeb masu sweziti eebahsch, tad tee tuhlin isdīsihs un peerahdihs zaur to, kā traufā slahpeklis atrodahs. Fosfores isbruhke degdams skahbelli un tadehl, ka schinī traufā zits gaisa no ahra eetikt newareja ir wiss skahbellis isdedsis un til slahpeklis atlijis.

Skahbellis ir drusku smagaks, slahpeklis turpreti drusku weeglaks par gaisu; 9 dalas skahbela ir til pat smagaks kā 10 dalas gaisa un 36 dalas slahpekla, til smagaks kā 37 dalas gaisa.

Oglu-skahbums ir tā pat gahsus kā skahbellis un slahpeklis bes pehrwes, bet ar fewischku smaku un ar lehtu samanamu skahbu garschu. Degoschas leetas tuhlin nodedseest un kustoni newar elpot. Tas ir par puši smagaks kā gaisa, jeb 2 dalas oglu-skahbuma fwer til pat kā 3 dalas gaisa; to war tadehl tāpat, kā uhdensi, no weena traufā otrā leet.

Scho gahsu war sagatawot, kad ar uhdensi faslaiditu fahls-skahbumu (Salzsäure) us kalleem lej. Oglu-skahbums tad kahpij par burbukeem zaur schlidrumu zauri uu tadehl ka tas ir smagaks par gaisu, valeek tas traufā apakscha stahwot. Jo wairak tas tur peekrahjabs, jo wairak zelahs tas traufā us augschu, zitu gaisu salihdsinadams, kamehr tas beidsot tapat kā uhdens par malahm pahrpluhst.

(Turpmak wehl.)

druszin muhsu Kursemes ehrgelneekus aissnemt un luhdsu lastaju, man ar domahm lihdsi nahkt.

It jaiks svehtdeenas rihts, paschā wasaras eesahkumā. Basniza naw tahlu no zelmalas, tadehl zelodams negribu atstaht basnizu ne-apmekletu. Ge-ejot patikamais wehsums un svehtais klusums mani arweenu wairak us palikschau usmudina un tadehl krehflos nosehchos. Deewa galda preeskchā pulzinsch deewgaldneeku klausā meerā, svehtu brihdi atsibdamī, salasahs, tikai daschi feeweeshi krehflos weenumehr atpakał gresschahs, lihds kā gala durwis zihls. Basniza arweenu wairak vildahs un kad basnizas pulksteni wehl beidsamo reisu ari wissū tahlaku buhdamus us svehtdeenas svehtischau usmudinadami sawu skanu beids,* teek tahpeles isnestas kur mums zihpari wis pirms kahdu grehku-atgreeschanas dseesmu rahda. Ehrgelneeks pehz kahda masa brihscha, pamīnu minejam siāu dod, ka plehshas jamin un drihs pehz tam sahlahs preeskchspēhle jeb preludijums. Lailam gan jauktis laiks dabā jeb zitas kahdas preezīgas domas muhsu ehrgelneeku usmudinā, lihds ar putnineem laukā us winstiu tralnat un muhsu draugs gahsch ar wisahm ehrgelehm wałā, ka basniza riħb un iħri jadoma. ka dseedatu kahdu floras un pateizibas dseesmu. Peħz kahda brihtina preeskchspēhle beidsahs, bet muhsu ehrgelneekam wehl naw gan. Wehl ū his labais wihrs no sawas puses dod kahdus fasskanus un raibumus par pribaukeem wihsū un tahdā wihsē pa wisam beiðiamo ūrds fataijschanu us pareijsigo dseesmas dseedaschanu isdien. Dseesmas dseedaschanu sahlahs. Tihri rahdahs, ka draudje wairak muhsu ehrgelneeku wed, ne ka ū his draudses dseesmas dseedaschanu westu un drihs kātrū pantu zitadaka ahtrumā spēhle. Wairak ta, lihds ka ehrgeles stipraki registerre, tad ari ahtraki spēhle un kad klausaki, tad atkal gausaki. Peħz dseesmas beigschanas mahzitajs us altari nahldams, deewgaldneekus iħsaka runā us pareijsigu svehta wakara ehdeena baudischanu usmudina, kur tad peħz grehku fuħdseħchanas mahzitajs kātrū ar iħpaħschu svehtischau, rokas us galwu likdams, atlaisch. Sche nu atkal, kamehr zilwelī staigā, ehrgeles ar kahdu klausaku 8 balsigu registeri teek spēhletas. Schinī briħdi daschs labi ehrgelneeks meħdī nu sawu fantasju preeskchā west un tā ari muhsu draugs nu us sawu roku, sawas ūrds-juhsmas zaur toneem un fasslaneem mums issala. Klausidamees mani nahk daschadas domas, lihds reis atminos, ka redseju, ka kahds zaur ubdeni brisdams ar kahri pappreeskhu stuhma, raudsidams, waj dibenu war atraf un uhdens pahri par galwu ne-eetu un ta man ari ehrgelneeka fantasjas islikahs, — Nesiun wairas, waj manas ausis pardauds pahrlutinatas un es us pafauligahm leetahm nogreests, warbuht ari it svehtas skanas par pafauligahm usnemu un ta tad ari drihs fantasja pa wisam fweħħā tonu wihsē beidsahs. Tā gahja lihds deewkalposchanas beigahm. Domaju ka nu buhs gan, bet kas to dos! Manam kaimiaam gan bij zitadakas domas. Es mu nu ar ihseem wahrdeem, warbuht gan drusku ar vaspiku bet ne wis nepatefigu spalwu scho nebuħschau aprakstijis. — Zik man sinams, dasħas wiħħablaas weetās pee jo koschahm diwma-naligahm ehrgelehm gandrihs knapakos ehrgelneekus atrod. Nesiun, kam ta waina, ka tahdi par ehrgelneekem teek peenemti. Es domaju, ka buhtu gan laiks, kad kahda labaka ehrgelneeka weeta briħwa teek, ka tad zeen. mahzitaji un basnizas preeskchneeki wairak us tahdeem lubkotu, kuri ari pateejī sawu amatu spēhj peeklahjigi ispildit. Mums Irlawas seminar ġieen. Beħting k. dasħus labus ehrgelneekus ir ismahzjis un teesħahm truhkums nebuhtu, ja pee labakahm ehrgelneeku weetahm ari tikai labakos ehrgelu spēhletas par ehrgelneekem peenemtu. Tahdā wihsē seminaristi seminaru atstabdamī, arweenu us preeskhu ehrgelu spēhleschanā dīħiġi, sinadami ka dasħam wina dīħiħschanaħs

* Ierari dauds basnizas, kā labaki ar spēhleschanu eet, un us kahdm auffeħejiet aprikstijums ari ta-peħz wis neħlumejabs.

labus augļus atnestu, bet lihds šķim gan mās tāhda zeriba ir dota. Negribu ari atstaht nepeeminetu, ka daschi Irlawas seminaristi, kuri Irlawā no Behting L. ehrgelneka leezibu dabuja, ihsā laikā tā ehrgelu spehleschanu aismirst, ka gandrihs ne weenu korahli newar peeklahjigi nospehlet, lai gan leelahs nachspieles "un, preludijumus" no Minka un ziteem meistereem wehl it brangi spehle. Daschs labs gan prafihš: "Ja tas war buht? Ja leelos preludijumus labi spehle, tad tatschu ari dseesmu pareiss warehs nospehlet?" Nesinu zitadaku atbildi dot, ka šo un warbuht ari to rīktigalo, ka daudsi no jaunajeem laudim, ehrgelneku leezibu dabujuschi, palaishahs us saweem yuf jeb weselu duzi eespehleteem leelakeem ehrgelu gabaleem un nu ar augstprahtitu skatahs un spreesch par katru tāhdu ehrgelneku, kuram tāhda leeziba truhkst, — un korahlus mās spehledami, šhos pehdigi veemirst. Šinu daschu labu wezaku ehrgelneku, ir pat no pascheem pirmjeem seminaristeem, kas korahlu spehleschanā, un tas ir ehrgelneka pirmsais usdewums, leelaks ir, ne ka jaunajais ar saweem leeolem preludijumeem un fugahm, lai gan wezais korahli tik glumi, tas ir ar rīktigeem virksteem, nepratihs spehlet, ka jaunais, bet arweenu wairak bes peedurschauas un ar rīktigakeem registreeem.

Efolas nodała.

Par Latvisku pareisrakstību jeb ortografiju.

No E. Dūnsberga, Latv. ortografijsas komisijas lozetta.
(Stat. Nr. 22. Bēlgums.)

6. Par dasheem wärdeem teizeenös. Ari teizeendö gadäs dashadas rakstu wihses, ko pëz muhsu walodas dabas, kà es to pasifstu, newaru sagremot. Tas ir par peerahdu, shädi teizeeni: „Pëz diwi gadi satikos ar sawu draugu.“ Es, kà sawu walodu saprotu, tur raksttu: „Pëz diweem gadeem satikos“ u. t. j. pr. Tädä wihse tad jau ari waretu rafftit: „Pëz dashi laiki redseju sawu draugu.“ Waj tà war latwiski rafftit? un waj tà latwiski runa? Wèl zits raksta us tädä paschu wihsi: „Tshetri gadi laikà winu ne-esmu redsejis.“ „Tos tshetri gadi neko ne-esmu pelnijis.“ „Septini gadi winsh naw mahjäas bijis,“ un tà wèl dauds tädä teikumu. Mehs sawà pusè tà nerunajam, un ne weenà kreetà grahamtä ari ta ne-esmu lasijis. Tadeht manim tee sjan pret walodas dabu, un es tos teizeenus tà rafftitu: „Tshetu gadu laikà winu ne-esmu redsejis.“ „Tos tshetrs gaddö neko ne-esmu pelnijis“ „Septinus gadus winsh naw bijis mahjäas.“

Ari shàdi teizeeni manim neleekàs büt pèz skaidras Lat-weeshu walodas dabas: „Kur ejeet eedami?“ „Kur brauk-dami?“ Muhsu puſe tådi teizeeni ir glushi fweshi un Kursemes grahmataſ ne-atrodami. Es shos teizeenus tà rakstu. „Kur ejeet?“ „Kur brauzeet?“ Zeru ka teizeeni shàdà wihsé ar walodas dabu glushi fasflanàs un Latweesheem saprotami, jo ir pèz muhsu walodas dabas. Turpreti shee wàrdi. „Gedami — braukdami“ der labi jitòs teizeends: „Gedami dseedajam — braukdami runajam.“ u. t. i. pr.

Pee teem teizeenu saweenotajeem (Konjunkt.) „bet“ un „tomehr“, „kad“ un „tad“, „ja“ un „ta“, bütu tildauds wehrā nemams. Ja preelshsteizeens jeb pakalteizeens eesakams ar „tomehr“; turpreti: ja preelshsteizeens eesakams ar „tomehr“, ta pakalteizeens ar „bet“ eesakams. Par peerahdu: Bet laj gan Fahnis eeteepas un aissgahja; tomehr wina dëls Kahrlis apdomajäs un palika turpat.“ — „Tomehr nebüs domat, kà shis ween tas gudrajs, bet wèl ir daudis ziti tilpat gudri.“ — „Kad sneegs nogahja, tad faka sahles un pukes augt.“ — „Ja tu manim buhfi ihstens draugs, ta ir es tewim tads bu-fhu.“ — „Ta bùs dsiwot, kà kristiga tiziba màza,“ u. t. j. pr. „Bet tomehr“ abus shos wàrdus nebüs reise rakt. Ir gan ar „bet“ jeb ar „tomehr“.

7. Par Latinu burteem. Beidsot ir par sheem kàdu wàrdinu. Kad tas jau no seneem laikeem tà eewests, ka mehs sawà walodâ rakstam ar latinu burteem, bet muhsu drukatas grahmataś no til pat seneem laikeem atkal ar Wahzu burteem eespeestas: tad dauds fhilaika rakstnekeem pràta kritushas tadas domas, ka muhsu eespeeshamas grahmataś ari wajadsetu ar tadeem pasheem Latinu burteem eesveest. Raj bütu weeglaka eemàzishanàs lasit; tapèz ka tad nebütu jamàzàs diwejadi burti: weens kas eespeestas grahmataś un otree, ko raksta. This nodoms ori pèz mana pràta leekàs büt labs un derigs, un wehlejams, ka tà bütu. Bet kad jau shee Wahzu burti, til pat zeeti, zik tee stahw muhsu eespeestas grahmataś, ir ari muhsu tauteeshu galwas eespeedushees un ee-augushi, un ari pee Latinu burteem nebut jo nefoshi ne-isskatás, un jašaka: ir wèl gandrihs jo waitak azis kritami: tad tas gan til ahtri un weegli ne-ees: shos pasihstamus un loti parastus burtus atmest, un sweshus un tumshak azim eeskatamus burtus tajà weectà usnemt. Jo shini leetà rakstneeki newar luhkot us fewi ween, kas dashadus burtus un rakstus mak! bet ihpashi un wisswairak us tautu, preesh kuras raksta un leek eespeest grahmataś laj lafa. Ja nu shihm ar parasteem burteem eespeestahm grahmataṁ naw til dauds lasitaju, ka gan wajadsetu büt; là tad wèl bus, ja grahmataś eespeedit ar tadeem swesheem burteem? To jau esmu peedswojis. Kad grahmatu ar tadeem burteem lasitajeem peedahwa, tad to gan panem rokà, eeskatás eekshà, paburto kàda wàrdu, bet neko weegli un faprofami issaukt, leek to nost un saka: „warbuht ir laba grahmata, bet naw preefsh mumis“. Zits atkal neko newaredams faburtot, saka: „ta jau wahziska.“ Nem parastas grahmataś un lafa un pirk. Ihpashi tà manim isgahja ar nepeemirstama Kronwalda funga „Sehta daba un pasaule.“ Dewu to it labam lasitajam rokà. Tas tajà eeskatijees eesaujás: „Ta jau Wahzu!“ — „Ka ta wahzu?“ es teizu. „Palaseet!“ Winsh lafa: „Seh-ta, da-ba-a-un-pa-faule. Ze-tur-ta-grah-mata.“ Wihrs nopusshas, leek grahmatu us galdu un saka: „Newaru leegtees, ka makú grahmatu; bet tee wàrdi shini grahmata padauds sweshi; es tos newaru fasault, tapèz ka wisus shos sweshus volstabus (burtus) nepashstu. Ta jau glushi swesha druka. Kas kait muhsu yashai drukaj. Kurjh nu pirk tahdu grahmatu? Ikweens pirk ko winsh war lasit.“ u. t. j. pr. Nehmos nu isskàidrot, ka tautas draugi par labu atradushì, eewest tàdu druku muhsu grahmateeziò, laj muhsu eespeestas grahmataś bütu ar tadeem pasheem burteem ko rakstam, tad büt mazishanàs weeglaka un eeskatishanàs un lasishana drihsala; jo rakstitee un eespeestee burti bütu vufslihds weenadi. Wihrs atteiza: „War gan büt, ka teem tagadeejem skoleneem, ja teem skolàs tadas grahmataś eemàzis lasit. Bet mehs, kas wairs skolàs ne-eetam, to wairs ne-eemahzisimees. Ari nepatik wairs galwas par welti lausit, kad ir parastas un skaidri drukatas grahmataś. Shi grahmatu, ka redsu no Kronwalda funga farakstita. Skàde ka naw muhsu drukà, un to newaram lasit! Zeru, ka winsh tajà ko deriga bus farakstijis. Lügtu to grahmatu lihds us mahjäm.“ — Gedewu. — Pèz nedelas laika atnesa grahmatu un teiza, ka gan islañjis, bet gruhti nahjis? ari ziti lasijushti; bet dashus wàrdus pa wiseem newarejushti skaidri isdabut. Zits teikushti: „Druka smuka deesgan, bet swesha, newaram lasit? ziti atkal apluhkojushti un metushti us galdu, runadami: „Kam mumis tàdu wajag, kam jau ir pasihstama, parasta druka?“ — Winsh falot to pashu, un shi leeta winam israhdotees, ka mumis, kam nu ir tas eebrauktis un taisns zelsh, gribetu eerahdit zitu, sweshu, nepashstamu zelu, us kura wèl pee zelmeem un falknem atduràs; un kas nau neds taisnaks, neds loshaks par parastu zelu. Kalab tad weltas puhles grahmatu speedejem ar swesha burtu eegahdashanu un lasitajeem ar sweshu-burtu eepashishanu? Waj tautas draugeem ne-esot zits kas labaks gudrot un gadat neka tadas newajadigas leetas? Mumis

wēl truhkst dashas derigas grahmatas, laj labak gāda tādas, tad pelnisees no tautas pateizibu." — Otrais teiza: „Kad rakstneeki gribot tādu druku, tas esot gan gudri un tautaj par apgodinashanu, tomehr tad to laj leetajot sinatnibas grahmatās, ko lafa tikaj školoti zīmweli." Ūs tādu wihsī runaja tee wihsī; un es te wēl to klāt peeleeku, ka tajās nahlamas školas grahmatās lasamus gabalus ar rupjeem un beešeem un smalkeem un plāneem, un dashus ari ar Latinu burteem wajadsetu eespeest, laj školeni ar wiſeem tādeem aprastos, un tee wineem pēzak nebūtu sweshi. Ari nekas nekaitetu, ja laikrakstos kādus ihus gabalinus waj dseijas ar Latinu burteemu eespeestu, laj lafitaji ar teem eepasihtos un ar ween wairak aprastos. Bet preeksh populerigeem publikas ruksteem gan bütu wēl arween joprojām paturami ūhee paſhi ūen jau parasti un wairak azis kritami Wahzu burti.

Tik dauds šhoreis par muhsu ortografiiju. Esmu isteiziš, kā domaju. Vaj wiseem būs pa prātam? Nu — to nezeru. Bet — manim ari dashureis no ziteem jalasa, kas naw pa prātam. Zeru taisnu zelu staigajis; bet ja nu kur nomaldijees, ta lūdsōs to slaidri peerahdit. To nenemishu, nedī ari waru par ūaunu nemt. Ja wisi skrejam weenam raksteekam pakal, un neko ne-apšķatidamees tikaj fakam: „Ta ir labi!“ ta jau walodu neskaidrojam, bet to pataisam weenpusigu. Bet tā rakstneeki kātrīs isteiz sawas domas, tā tam pareisi šķētās: tad tāhs war war salīdzinat uu slaidribu, un pateesibū ismellēt. Tā tas ir pee wisiām leetām, un ari pee muhsu ortografijs.

Ka no wisspahrigas skolotaju sapulces ismēlets komisijas
beedris, to par sawu peenahkamu esmu daxijs, un lūdzu, laj-
ziti beedri un rakstneeli to pashu daritu. Tad pa Jahnem
us noteiku deenu kopā hanahkushi, tos rakstus wifus salihdsi-
nadami waresim nospreest, kā būs palikt. To tad laikrakstos
iessludinās, un pee tam tad ari wajadsēs wīseem kreetneem rak-
neeksem tureeas.

Sings.

Nihgas Latv. beedribas isbraukshana us Bez-Auzi,
6. junijā s. g., isdewahs pilnigaki un jaufaki, ne ka eepreelsch
wareja zeret. Pee pawehsa laika dalibneku nebija truhkuma
un preeks bija redset to garu rindu wagonu pee Jelgawaē
atnahkam. Pee Jelgawas stanzjas P. Allunan l. isteiza sa-
wus firds preekus, Widsemneekus Kursemē apfweizinat, sawu
preeku, reisi sadishwojis tos laikus, kur Daugawa wairs nau-
tas nepehrkamais muhris starp Widsemi un Kursemi, kad ta-
simteem gadeem bija, ka wina pahrwehrtusees par faieti, Wi-
dsemi un Kursemi, Widsemneekus un Kursemneekus, brahluē
saweenot. Newilnojot gan schogad Deewam schehl kweeschu
lauki, neseedit abholinsch tihrumā, bet Kursemneeku gods
winu firds, nestahweschot muhscham sem laiku flogu un ta-
tad ar tagad no wisas firds usfauzot slani: Sweiki Kur-
semē!

Latweeschu beedribas presidents Kalnina k. nu garaleem wahr
deem isteiza sawa un beedribas patifshanos par firfnigu apswei
zinaschanu Kursem eebrauzot, turklaht minedams, ka laiki un
ar teem zilmekli supreem soleem us preefshu gahjuschi, ka
weens atschirkhanas muhris pehz otria sadruhpot un brahlus
wairs ilgaki nespehschot schift un ka ari schi isbraukshana
sawenoschanabs saiti stivnashot.

Nu gahja brauzeens tahlak, Telgawas weesus lihdsi nem
dams. No Telgawas gan mas peedalijahs, jo Telgawneekeem
pascheem ne ween bija to deenā uguns aissargataju gadu dee

nas svehtki, bet ar Bihru dseedataju heedribas isbraukschana us Gezawu. Lipsta jau wairak peedalijahs, bet dauds wairak wehl bija fanahkuschi no otras, no Leepajas pujes. Auzē sagaidija weesus muischias waldneeka kungs Wilken un apsweizinaja Widsemneekus Kursemē un Kursemneekus Auzē, kam Thomsona kungs firfnigu pateizibu par laivnigu fanemfchanu īsteiza. Nu farindojahs dalibneeki vēž programma, zelot us Auzēs jauku parku, papreksch muiska, tad preekschneeziba, tad dseedataji, tad weesi — pahri par 2000.

Dahr̥su fasneegushti, atrada gahdatu, kur apsehstees, kur atspirdsinatées, kur iſlustetées, ir pat tribines netruhka, no kuras wiſpirms G. Mathera f. tureja apsweizinaschanas runu.

Turritis lejana

No Jelgawas. Schejeenes apgahdaschanas-namā nomira
15. maijā saldatu atraitne Mariane Krastin, 120 gadus veža.
Stahsta, ka 10 gadu laikā šī esot jau ta peekta atraitne,
kas Jelgawas Latv. draudisē pahri vahr 100 gadeem veža
tikuše ū ūapeem pawadita. Bes tam šīnī draudisē dīshwo-
jot webl 2 atraitnes, kas 100 un wairok gadus vežas.

No Jaumpils (Tukuma apr.) mums top sinots, ka tur israhdishot 23. junijā Latv. teateri; uswedishhot tāhs lugas: "Pats sawās mahjās" un "Neds ja labo, neds ja kreiso." Pehz teatera buhshot ijlūsteschanahs salumōs. Ģenālkums nospreests eewainoteem kareiweem par labu.

No Annaš-muischas (Tuk. apr.) Tai nakti no 16. us 17. maiju ir us Annaš-muischas kapeem leelkunga lihka-kambaris tijis uslausts. Sagli, zeredami te leelu mantu atraſt, ir dſelsu restes uslaususchi, luras lihka-kambara logam bij preekschà, tad tee ir pa logu eelihduſchi un diwi fahrlus uslaususchi, kas ar ſkruhwem bij ſafkruhweti. Tai weenà fahrlà wini ir lihlam roku iſſilajuschi, warbuht ſelta gredſenus mekledami, bet wini naw it ne pa wiſam ne ſa atrađuschi un aijgahjuschi atkal tukichò urojim.

No Jaunpils (Widsemē). Ie preeksītahda laika tikuse dsee-dataju-beedriba dibinata, bet tagad aīsal panīhkuse. Schogad, 11. maijā, tika Jaunpils jaunai pagastskolai grunts-akmins eesmeitīts.

No Lehdurgas puses. Nudsi pee mums, ihpaschi treknaklôs un labaklôs laulkôs, ir ajs pagahjuščas seenias plifala pa wifam išgahjušči, ta ka mums rāhdahs sliktā plauja pēnahkot. Gan drihs wifu jauru Aprili — ja, pat maija mehnēši, bija auksts laiks — sausums ar rihta-falnahn. Pirmās maija mehn. deenās pee mums druzīn leetus lija, tomehr wehl ajsweenu pee ūptra wehsuma peeturejahs. Tagad zitadi — zerihas sahk atkal na masam meen zeltees. B. M.

No Walkas. Walkas draudses-skolotaju seminarā tāps 18. un 19. junijā usnemšanas-eksamens noturets, tā pat ari Walkas pagastskolotaju seminarā noturehs usnemšanas eksameni 18. junijā sch. g. Pilnigo skolas-eksameni noturehs Walkas draudses-skolotaju seminarā no 11. lihds 16. jūnijs un pagastskolotaju seminarā no 14. lihds 18. jūnijs. Sapulzi preeksch wiseem Widsemes skolotajeem išrikkos atkal Walkā 30. jūnijs sch. g.

No Pehterbburgas. Ahrstu komiteja (Conseil), kas bij eezelta dehl apspreeßchanas, waj nebuhtu no waldbas puses kas darams, lai waretu laudis issargat no tahdas galas eh-schanas kura trichini, ir tagad atraduse, ka buhtu gruhti is-mellet wiſu laujamo zuhlu galu, waj wiſa ne-atrodahs trichini, veeteekot, ka laudis paschi fargajotees no scheem nahwi-geem tahrpineem, gahdadami: 1) ka ſchlinki, eekam tee top ſchahweti, buhtu labi ſahliti un tad ne masak ka 10 deenaſ no weetas ſchahweti; 2) ka zuhlu gala un deſas ne zitadi tiftu ehſtas, ka til labi zaurmahritas un zaurzevtas. Kad trichini, ka eewehrots, tilai pee 65 grahdeem karſtuma nonahwejami, tad zuhlu galu pee mahrischanas un zepſchanas der sagreest ne wiſai leelobs beeſds qabalobs, lai karſtums wiſas dalas waretu

fasneegt. Tadehk buhtu wajadfigs us to raudsitees, ka ihpa-
šchi restorazijas, lauschu-kehki un zitas atklahtas ehdamas wee-
tas scho liktu wehrā.

Is ahrsemehm jau sahk pahr daschadahm weetahm atkal
labas plaujas-žeribas pasinot. Wispirms teek rakstis, ka
Sakszemē itin jaiks laiks preeskā wasaras-labibas eestah-
jees. Kā vee mums (wissairak Dobeles apgalbalā) tā
ari še Sakschu-semē pehtidamee semkopji jau nesmahdē wis
wairs tik gauschi pagahjuščas seemas pliksalu, jo wini atra-
dušchi, ka ta esot us tihrumēem dauds skahdigu tahrpu pere-
klus nosaldejuſe. — „Nischf. wehſt.“ raksta atkal pahr Wah-
ziju it behdigas leetas; proti tā: Tik lab paschā Berlinē, kā
ari provinžes, wifur nemēerigigaida us nahlamibu, wifur manama
faſmneezibas apſahschanaħs, ruhpneeziba un tirdneeziba stahw
klusu; truhziba ajsweenu jo wairak isplehschahs un laikam gan
ne kad Brusija pahr truhlumu un un nabadsibu tā nebuhs
schehlojuſehs, ka tagadejā laikā. Wifas provinžes ir ſchi ſchelio-
ſchanahs dſirdama, bet wissairak paschā Berlinē, kur leelu
leelē lauschu bari stahw bes darba un kur tirgotaji ne-atrod
virzejuſ. Strahdneeki zeefch leelu truhlumu un dſihwo neskai-
drōs namōs. Beidsamā laikā ir to eedſihmotaju ſkaitlis, kas
pagrabā dſihwo, ſtipri pawairojees — ir ſneedſees us 25,000. —
— Brusija, Rēhnigsbergas pilſehtā, ir nu pat dibinaju-
ſehs ihpaſcha leela ſwejneezibas-beedriba, kuras noluhs buhs,
ſiļju-uhdena ihpaſchibas iſpehtit un pa ſinatnigu un praktigu
zelu kahrtigu ſwejneezibu zilat. — Wahziju tagad iſgudrots
ir ſihku nahtu dſihſlinahm drehbes aust. Pirmā eefahlumā
waldibā tē naht ſtipri valihgā. — Gar Schleswig-Holstei-
nes kraſteem ir nu pat bagata ſilkū-sweja bijuſe, zaur ko
ari ſilkū zena ſtipri pamafinajuſehs. — No Holandijas ta-
gad top gadu no gada ajsweenu jo wairak lopi, gaļa, ſiwiſ,
ſaknu- un dahrſu-augki us Angliju iſwesti. Ari ſemkopibas-ra-
ſchojumu iſweschana us Belgiju, Frānziu un Wahziju tē ſtipri
peenemahs. Anglijai ka kreetnai industrijas peckopejai ari labi
wedahs ar Holandiju, ka teizamu ſemkopibas padſihdinataju,
ſatiktees. — Anglijā ir tījis aprehkinats, ka tās gadōs
1871—1875 pa wiſam 2149 zilweku dſihwibas zaur peelah-
detu labibas-kugu bojā-ceshanu beiguschahs. Tē ari atrastis,
ka minetōs gadōs wiſwairak ar labibu peelahdetti fuki poſta
gahjuſchi, kas gan noteekot zaur nekreetnu kugu-peelahdeschanu
proti: zaur ne-apdohmigu labibas maiſu mehtaschanu un ri-
weschchanu pa kugeem. Behrnā wasarā tījis kahds fungs iſ
Anglijas us Deenvidus-Kreewijas labibas-osteem iſſuhtits, lai
winſch ar tureenes labibas-kugu pildiſchanu wairak eepaſhtos.
Schis fungs tē wiſu pahrluhkojis, it ſtipri ſuhdsahs, ka vee
wiſahm breeſmibahm, kuras zaur maliskas labibas eelahdeschanas
zelahs, wehl tē ajsweenu kawejahs, labibu maiſoſ eebeht
un zaur veenahzigeem riħkeem no ſtipras ſweeſchanas iſſarga-
tees. Lihds ſchim ejot pee lobibas-iſweschanas us Angliju zaur
zaurim iſ deenas weena zilweka dſihwiba poſta! — No tām
wehſtulehm, kuras aipſehrnā gadā pa vāſti tapuſchahs iſſuhtitas,
iſnahk Anglijā zaur zaurim lihds 22 us dwehſeli, Kreewijā
tikai 1 iſ no galwas. — Londonē vee eelu-brugeschanas bei-
dsamōs gadōs ir iſmehginati wiſadi materijali, gan akmini,
gan affalts,) gan ari ſoli un beidsot ir tomeahr atrastis, ka tē
koks tas derigakais ir, jo tas leekotees weeglaki pahrlabotees
un vee braukſchanas netaiſot ne kahdu troksni; tur klahit ari
ſirgi us ſola wiſmasak krihtot. — Angleefchi tagad rauga ari
Australijas uhdendōs muhsu laſi audſinat un eeradinat,
tik ween reti laimejahs laſchu-pautinus no ēiropas ne-apfah-
detus tur nodabut; no beidsamā laſchu-pautinu fuhtijuma ir-
tikai ta puſe tur weseligi un laimigi nonahkuſe. — Kad tagad

ari no Australijas ar Angleefchu vigeem ſahk tauki us
Kreewiju atnahkt, pahr to muhsu Kaufmani rāhdahs buht
drusku iſtrazeti. Lihds ſchim scho prezi ſtipri iſweda iſ Kre-
wijas.

Biteneeka darbi junijā.

1) Šini mehnesi ſargi viſchu ſtropus un brihwē ſtahwofchahs waſku-kah-
res no waſku-kodehm. (Skatees „viſchu kalenderi,” iſdota no Kurzemē-
viſchu-lopſchongas beedribas 1870. gadā, 59. lapu puſe.)

Breeſch waſku-kodehm war ari flasdus uſtaifit ſchahdā wiſe. Geleez kahdā
balinā dediſinatu ſteegeli un eeleiſi tanī til dauds uhdēna, kā ſteegeli ſteek no
uhdēna kahdu 1. jolies augstu apſegts. Us ſteegeli uſleez ſemu petroleuma
lampu, kurai zilinderis. Iai naſts taurini un wehſch leefmu ne-apdſehſch. Kad
nu waſkarōs lampu ajsdedina, tad naſts-taurini ſkreedami pret lampas
ſpihdumu atſitahs pret zilinderi un eelriht uhdēni, kur tee noſlihkt. Leefmai
newajaga buht ne zik leelai. Schahds flads nau leelams ſtropu preeſchā,
lai bites tur galu nedabu, bet ſtropem aif muguras, jeb viſchu-namā.

2) Junijā ir Baltijā iſtenais ſpeetu mehnesi, ja nenahk preeſch-ſpeeti
majā, kad tee it droſhi naht junijā. Par pehz-ſpeeteem un notikumeem
viſchu ſtropā par ſpeetofchanaſ laiku, ſkatees: viſchu-kalenderi 21—22—23
lapu puſe.)

3) Pahrjet no klutſha ſtropem Berlepscha ſtropē, un tāiſi mahkſlas ſpe-
tus no klutſhem, kā Baltijas ſemkopja ſchi gada 9tā numurā 67. lapu puſe
mahtzite.

4) Tāhds widds kur rudens neſuma nau, war tikai ſtipri preeſch-ſpeeti
ko eewehrojamu eeneſt; turpreti pulks maſo pehz-ſpeetu, kad itin labus gadus
lihds neſkaita, ir tikai viſchu-dahrſa poſtitaji. Tadehk ſapratigam biteneekam
tee dauds maſee pehz-ſpeeti nau jalauj loift. Geſahzejs to wiſlabaki iſdara
ſchahdā wiſe, kad wiſch mahtes-ſtropu weetā nozel preeſch-ſpeetu un mahtes-
ſtropu zita ſtipra ſtropu weetā noleek; bet ſchis ſtiprais ſtrops janoleek pa wiſam
janū weetā dahrſā. Baur ſho pahrzelschani dabu preeſch-ſpeets wiſas
mahtes-ſtropu ſkrejſchahs bites un mahtes-ſtrops top atkal zaur ſtipra ſtropu bi-
tehm ſoti uſſiprots un ſoſh pehz 7—8 deenahm, faimes bagatu pehz-
ſpeetu, kuru nu atlaſ mahtes-ſtropu weetā noleek; bet mahtes-ſtrops janoleek aſtota
janū weetā, kur wiſch tad wiſam ſeetā ſtiprais ſtrops, gan kah-
das deenās neko ne-eeneſs, tadehk ka ſkrejſchahs bites us wezo weetū atgree-
ſchahs, bet pehz 8 deenahm wiſch ir atkal pilnā ſkrejſchana. Ši pahrzis-
laſchana ir ihyaschi vee klutſhu ſtropem iſdarama, vee Berlepscha ſtropem
war zitodi iſlihdsetees; tur war kad it ſtipras faimes, pehz-ſpeetus ar pere-
laſ-kaſhahm uſſiprots, un kad pehz-ſpeetus uemas negrib, tad hā deenā pehz
preeſch-ſpeeta iſeſchanas, wiſas mahtes-kaninas, bes weenās, ir iſgree-
ſchamas.

5) Kad labi medus un ſeedn putelli neſums laiks, tad biteneekam vi-
tam jaluhko, kā wiſa faimes kahrtigi buhwe. Wiſpēhzigaki buhwe jaunas
faimes pirmās 8nās deenās, jo tad wiſahm maſ ſaika un baribas preeſch
perekkla wajadfigs, un dabo wiſas dzen, wiſa ahtrumā waſku buhdu uſzelt.
Lotti derigs ir, kad ſlikta neſuma laikā ſpeetus ar ſchidru medu ehdina.

K. Grünhoſs.

Athildes.

3. Rosenberg, ſkolotajs Dſchuhkſtē. Čekam Juhsu „Iſſlaidojumu“
paſchu eewehrojam, buhs wiſpirms wajadfigs, ka Juhs, kā pehz ſlikuma pree-
ſchahs, redakzija peerahdat, us kahdu grunti Juhs „daſhu Dobeles konfe-
renzes lozelle“ un „ſapulzes“ wahrdā tos 4 pantinus „Balt. ſemkopji“
Redakzija.

^{*)} Affalts ir ſemop-kiſis ar falkeem un ſwiftim ſajauktu wiſu leeta vee eelas bru-
geſchanas.

Sluđinajumi.

Seltera un limonades fabrikā

Uf
Jelgawas iſtahdes
1875. gada
I. goda - ſihmi
atſuhmis.

no
J. A. Helmsing, Jelgawā,
dibinata 1863. gada.

Uf
Jelgawas iſtahdes
1875. gada
II. goda - ſihmi
atſuhmis.

ir weenumehr lehgerī wiſi bruhkē ſtahwoſchee minerala weſelibaſ-uhdeni, kā ſelters-
un ſoda-uhdeni, pudeflēs un ſifongās, kā ari daſchadas Anglu limonades.

Aptelleſchana teek ik deenas preti nemta:

Fabrikā, kurai ee-eefchana no Paſteſ-eelas.

Apteeki, kas uſ Leelas- un Paſteſ-eelas ſtuhra.

G. A. Georgi mantineeku bode, uſ Leelas- un Pauka-eelas ſtuhra.

kā ari tanis, fabrikim peederigās dſehreenu iſdofchanaſ-weetās.

Zenas pahrſkats un iſkaramas ſchiltes teek uſ wehlefchanos peefuhtiti.

Ar ſcho daru wiſpadewigi ſinamu, fa es tagad Jelgawā

ſfunſtigu uhdenu fabrikū

sem prowiſora E. Graſ k. wadiſchanas eſmu eetaiſijis.

To lubgdams, lai zeenijama publika zaur ſawu uſrīzbu manu apnemſchanos vabaltitu, ayfo-
los, fa es alaſh ruhpeschos, zaur neſmahdejamas prezes paſneegumu winas labpatikſhanu few
eemantot.

Weeta un lehgeris atrodahs Skrihwera-eela Nr. 54, paſchu mahja; pahrdofchana
tur pat, kā ari manas deſtilazijas lehgeri, Leelaja eela Nr. 66. — un manā pahrdotawā, pee parades-platſcha, Feiertag k. namā Nr. 2; bes tam toy apſtelleſchanaſ preti
nemtas J. Rüſner k. pretſchu- un wiſnu-pahrdotawā, Leelaja eela.

Ar zeenijchanu

C. Siller.

Sina preekſch Jelgawas un apgabala.

No 10. Junija fahkot Jelgawā uſ kahdu laiku eetaiſifes

Korvi'a teateris un zirkus

(Theatre et Cirque Corvi).

Schin teateri un zirkā uſ tirkus-platſcha, preti Zehra weefnizai, uſwedihs mahnſligus iſrahdi-
jumus ar dreſereeteem pehrtikeem, ſuneem, kaſahm un maseem Schoteeschn ſirgeem,
uſ ſo zeenijama publika it padewigi toy uſaiſinata.

Ik deenas notiks 2 lihds 3 iſrahdiſum. Wiſu tuwakahs ſinas pahr iſrahdiſumeem pa-
ſinos ihpafchās lapas.

Korvi,
direktors.

Uf Jelgawas tirkus platzha, netabli no
uhdens ſudmalahm, ir jauna iſrahdes ehka
uſbuhweta, fur dauds dehlu un balku uſgah-
jis. Scho ehku pahrdodu par ſoti mehrenu
maſku latru deen un ir ehka noplebſchama
no 18. juhnija eefablot lihds 1maiuli juli-
jam f. g. 3

Karl Günther,
Leelaja eela, Latweeschu bainizai pretim.

Masaſ

ahbolu dahrſueefs.

Malsa 35 kap.

A. Blumberg'a

dselu-leetuwe un maschian-fabrika, pee
Jelgawas,

vahrod ſehti un uſ argalwoſchanu no lehgera diw-, trih-
un tſchetr-ſirgu geheleku kufamahs-maſchines,
ſtrixi un iſturigi iſtrabdatas. — uſ apſtelleſchanaſ
war ſchibis gepeleku kufamahs-maſchines — wehl preekſch
nahkoſcha kufama laika tapt apgahdatas.

Turu ari wehl alaſh uſ lehgera toſ ſtrixi bruhke-
tos ween- un diwjuhgū-arklus, ta vot ari plihs-
tes, reſtes un wiſadas tſchuganu leetas. 2

Pee gaidamas premijas-biletu wiſchanaſ
no I. un II. aileenejuma uſnemahs

apdroſchinaschanu

pret
iſloſeſchanas ſkahdi (Amortiſation)

M. S. Stern & dehls.

Jelgawā.

3

Tamdeh kā Kurſemes biſchu-kopſchanas bee-
dribas likumigaſ preekſchtahwes dehli ſtrihdi-
bas bij iſzehluſhabs, tad teek, lai tahdas ſtrih-
dibas teek iſnižinatas, Kurſemes biſchu-kopſ-
chanas beedribas zeen, lozelli zaur ſcho uſai-
nati, lai wihi 18. Juni f. g., pulſt. 11, no
rihta, Jelgawā, Zehra ſahlē, uſ general-ſa-
vulzi pilnā ſlaitā erastos, fa lai wareto tahdā
ſapulžē pehž kahrtibasbeedribas preekſchtahwī
iſwehlet. 3

Jelgawā, 12. Mai 1876.

President: A. Hain.

Superfоſſatus,

no Packarda Ipswichē (Englandē)
kuri tē jaw 15 gadus par ſabeem atraſti un ſauu ſabu
iþvaſchibū dehli jaw pirmā ſemloju iſrahdiſhanā 1865. g
medali dabuja, pahrdod no lehgera

P. van Dyk,

Riħgħ, leelā Smiſchu-eela N. 1.

Jelgawā, 8. junija 1876.
Kurlmehmu ſkolas direkzijsa.